

КХОВ

Комисија за хартије од вриједности
Републике Српске

**КАКО ЈЕ ЗАКОНОМ УРЕЂЕНО ОСТВАРИВАЊЕ
ПРАВА ГЛАСА НА СКУПШТИНИ АКЦИОНАРА**

КАКО ЈЕ ЗАКОНОМ УРЕЂЕНО ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ГЛАСА НА СКУПШТИНИ АКЦИОНАРА

Издала: Комисија за хартије од вриједности Републике
Српске

Бука Караџића 6
Бања Лука

Мјесто објаве: Бања Лука

Година издања: 2013.

I РЕЛЕВАНТНИ ПРОПИСИ:

Закон о тржишту хартија од вриједности („Службени гласник Републике Српске“ број: 92/06, 34/09 и 30/12) и

Закон о привредним друштвима („Службени гласник Републике Српске“ број: 127/08, 58/09 и 100/11)

II АКЦИЈА КАО ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Према одредби члана 4а. Закона о тржишту хартија од вриједности акције су власничке хартија од вриједности коју емитује акционарско друштво у складу са овим законом и законом којим се уређује пословање привредних друштава и које представљају својину на дијелу основног капитала акционарског друштва.

Чланом 179. став 1. Закона о привредним друштвима прописано је да је основни капитал акционарског друштва подијељен на акције.

У складу са чланом 199. Закона о привредним друштвима акционарско друштво може издавати: обичне (редовне) и повлашћене (приоритетне, преференцијалне) акције.

1. Обичне акције (члан 199. ст. 2. и 3. Закона о привредним друштвима)

Акционарско друштво мора да има најмање једну обичну акцију. Обичне акције акционарског друштва представљају увијек једну класу акција.

2. Повлашћене акције (члан 199. ст. 4. и 6. Закона о привредним друштвима)

Повлашћене акције акционарског друштва могу бити подијељене у двије или више класа са различитим правима (различите стопе дивиденди или различита партиципативна или кумулативна права на дивиденде или различита права на исплату имовине друштва при ликвидацији)

3. Права која дају обичне акције

Према одредби члана 4а. став 2. тачка а) Закона о тржишту хартија од вриједности, обичне (редовне) акције су оне акције које садрже право гласа, право на исплату дивиденде, право учешћа у расподјели ликвидационог вишка по ликвидацији друштва, а након исплате повјерилаца и власника повлашћених акција и друга права утврђена законом којим се уређује пословање акционарских друштава и одлуком о емисији.

Према одредби члана 203. Закона о привредним друштвима, свака обична акција акционарског друштва даје акционару иста права, у складу са овим законом, оснивачким актом и статутом друштва.

Акционар има право:

- приступа правним актима и другим документима и информацијама друштва,
- учешћа у раду скупштине друштва,
- гласа у скупштини акционара, тако да једна акција увијек даје право на један глас,

- на исплату дивиденде,
- учешћа у расподјели ликвидационог вишка,
- пречег стицања акција из нових емисија и замјењивих обвезница и
- право располагања акцијама (продаја, поклон).

Акционар може уговором пренијети на трећа лица право на исплату дивиденде, право на исплату ликвидационог вишка и право пречег стицања акција из нових емисија и замјењивих обвезница. Остала права које акционар има, неодвојива су од акције и преносе се преносом акција.

3.1. Права која дају приоритетне акције

Чланом 4а. став 2. тачка б) Закона о тржишту хартија од вриједности прописано је да су повлашћене (приоритетне) акције оне акције које садрже право првенства на исплату дивиденде у односу на обичне акције, право учешћа у расподјели ликвидационог вишка по ликвидацији друштва, након исплате повјерилаца, а прије исплате власника обичних акција и друга права утврђена законом којим се уређује пословање привредних друштава и одлуком о емисији.

Према одредби члана 204. Закона о привредним друштвима, повлашћене акције акционарског друштва сваке класе дају акционару иста права.

Права акционара са повлашћеним акцијама одређују се оснивачким актом друштва.

Права акционара са повлашћеним акцијама укључују нарочито предност у односу на обичне акције у погледу првенства исплате дивиденде (која код повлашћених акција може бити партиципативна и кумулативна у складу са законом којим се уређује тржиште хартија од вриједности) и код првенства наплате приликом ликвидације друштва.

Права акционара са повлашћеним акцијама могу укључивати и право претварања тих акција у обичне акције или у другу класу повлашћених акција под условима и у случајевима одређеним оснивачким актом, као и право продаје тих акција акционарском друштву по утврђеној цијени и другим условима одређеним оснивачким актом.

Акционари са повлашћеним акцијама имају и право једног гласа по акцији на било којој скупштини акционара о питањима која захтијевају групно гласање акционара дате класе повлашћених акција, у складу са овим законом.

Оснивачким актом акционарског друштва може се одредити да акционари повлашћених акција имају право гласа са акционарима који имају обичне акције на скупштини акционара, ако:

- се таква повлашћена акција претвара у обичну акцију (када могу имати број гласова једнак броју гласова обичних акција у које се могу претворити) и
- дивиденде на повлашћене акције које су стечене и чија је исплата захтијевана нису исплаћене, до њихове исплате.

Акционари са повлашћеним акцијама немају право гласа у скупштини акционара са акционарима који имају обичне акције, осим у случајевима из става 6. овог члана.

Број гласова акционара са повлашћеним акцијама не може бити једнак или већи од броја гласова акционара са обичним акцијама.

Акционари са повлашћеним акцијама имају права присуства и учешћа у расправи у скупштини акционара.

Акционари са повлашћеним акцијама имају иста права као и акционари обичних акција у погледу приступа актима, другим документима и информацијама у посједу друштва.

3.2. Питања о којима гласају акционари повлашћених акција (групно гласање)

Према одредби члана 332. Закона о привредним друштвима, акционари ма које класе имају право да гласају као група о питањима која се односе на:

- а) повећање и смањење укупног броја одобрених акција те групе (класе),
- б) измјену било ког права или привилегије акција те групе (класе),
- в) утврђивање права ималаца било којих других акција на замјену или конверзију њихових акција у акције класе коју држи та класа (група),
- г) измјену акција акционара те класе у различит број акција или у акције друге класе,
- д) издавање нове класе акција које имају права или преференције надређене или у суштини једнаке правима те групе, или на повећање права или преференције било које класе акција које имају права или преференције у суштини исте или надређене правима те групе (класе), или на повећање права и преференције било које класе акција које имају права и преференције испод ових те групе (класе), ако их то повећање чини истим или изнад ових те групе,
- ђ) лимитирање или негирање постојећег права пречег уписа акција те класе,
- е) поништавање или се односе на друге начине који погађају кумулативне дивиденде акција те групе (класе),
- ж) лимитирање или негирање права гласа акција те групе (класе) и
- з) друге начине којима се мијењају права или преференције акција акционара те класе тако да их погађају.

III ПРАВО УЧЕШЋА У РАДУ СКУПШТИНЕ И ПРАВО ГЛАСА НА СКУПШТИНИ АКЦИОНАРА

Према одредби члана 266. Закон о привредним друштвима, скупштину акционарског друштва чине акционари. Сваки акционар, у складу са статутом, лично или преко пуномоћника има право учествовања у раду скупштине акционара, право гласа ако има акције са правом гласа, право подношења приједлога и добијања одговора у вези са питањем из дневно реда, као и право постављања питања у вези са дневним редом у складу са овим законом.

IV ПРАВО ГЛАСА НЕКИХ ВРСТА ДРЖАЛАЦА АКЦИЈА ИЛИ АКЦИОНАРА

Чланом 289. Закона о привредним друштвима прописани су случајеви вршења права гласа када се акције налазе у државини неко другог лица, када су акције у власништву правног лица; у случају да су акције у власништву лица које нема пословну способност, када је акционар умро, а оставински поступак још није проведен; те у случају да је акционар правно лице у стечају. Тако, право гласа на основу акција које су дате у залог, има акционар као залогодавац, право гласа по

основу акција које има правно лице остварује пуномоћник или законски заступник, право гласа по основу акција преминулог лица, малолетника или другог лица које нема пословну способност може вршити законски заступник тога лица, без преноса акција на то лице, а право гласа на основу акција које за стечајног дужника држи стечајни или ликвидациони управник, врши стечајни, односно ликвидациони управник, без преноса акција на његово име, ако је овлашћење за то дато одговарајућом судском одлуком у којој је такво лице овлашћено.

V КАДА АКЦИОНАР НЕ МОЖЕ ГЛАСАТИ (ИСКЉУЧЕЊЕ ПРАВА ГЛАСА)

Према одредби члана 291. Закона о привредним друштвима, акционар не може гласати у скупштини акционара када се одлучује о:

- а) ослобађању или смањењу његових обавеза и обавеза са њим повезаних лица према друштву,
- б) покретању или одустајању од спора против њега или са њим повезаних лица,
- в) одобравању послова у којима постоји сукоб интереса између њега и/или са њим повезаних лица и друштва у складу са овим законом,

Наведена ограничење права гласа за акционара друштва и његовог заступника, односно пуномоћника из не примјењује се кад се одлучује о његовом избору или разрјешењу као члана управног одбора, директора или ликвидатора друштва.

У случају искључења права гласа, гласови акционара чије је право гласа искључено у конкретном случају не узимају се у обзир ни приликом утврђивања кворума за одлучивање.

VI ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ГЛАСА ПРЕКО ПУНОМОЋНИКА

Начин остваривања права гласа на скупштини акционара уређен је одредбама чл. 278. и 278а. Закона о привредним друштвима. Према одредби члана 278. став 1. Закона о привредним друштвима акционар може да гласа лично или посредством једног пуномоћника, у складу са законом и статутом акционарског друштва.

Акционар има право и могућност да пуномоћјем власти неко физичко или правно лице да га заступа на скупштини акционара. Пуномоћник на скупштини акционара наступа у име и за рачун акционара – властодавца.

1. Форма, садржај и начин достављања пуномоћја

Пуномоћ се даје у писаној форми. Пуномоћје садржи податке о властодавцу и пуномоћнику (име и презиме, ЈМБГ и адреса становања), податке о броју, врсти и класи посједованих акција за које се пуномоћје даје, вријеме трајања пуномоћи (на одређено вријеме или до опозива). Пуномоћје може да садржи и упутства и налоге за остваривање права гласа.

Пуномоћје се може дати и електронским путем под условом да је обезбијеђена аутентичност те изјаве, ако је тако одређено оснивачким актом или статутом акционарског друштва.

Пуномоћје се даје пуномоћнику и доставља у сједиште акционарског друштва

2. Ко може да буде пуномоћник

Пуномоћје се може дати било којем пословно способном физичком лицу, осим лица која по закону не могу да буду пуномоћници (директор или чланови управног одбора, извршни директори и контролни акционари, не могу бити пуномоћници за акционаре запослене у друштву и повезана лица у смислу члана 278. став 6. Закона о привредним друштвима).

Пуномоћје се може дати и правном лицу (кастоди банци која се у Централном регистру хартија од вриједности води као акционар у своје име а за рачун својих клијената, удружењу акционара и другом лицу које у вршењу своје дјелатности, по пуномоћју својих клијената остварују право гласа).

3. Упутство за гласање

Акционар у пуномоћју може да да упутство или налоге за остваривање права гласа, по којима је пуномоћник обавезан да поступа.

4. Дужности пуномоћника

Ако пуномоћје садржи упутства или налоге за остваривање права гласа, пуномоћник је дужан да поступа по њима, а ако пуномоћје не садржи упутство, пуномоћник је дужан да остварује право гласа савјесно и у најбољем интересу акционара.

Пуномоћник је дужан да о гласању на скупштини обавијести акционара који му је дао пуномоћ.

VII ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ГЛАСА ПОСРЕДСТВОМ КАСТОДИ БАНКЕ

1. Обавезно пуномоћје клијента

Кастоди банка која се у Централном регистру хартија од вриједности води као номиновани власник (у своје име а за рачун клијента), може за своје клијенте остваривати право гласа на скупштини акционара, искључиво на основу писаног пуномоћја, које обавезно даје приликом доласка на сједницу.

Одредбе члана 278а Закона о привредним друштвима које се односе на кастоди банку као пуномоћника, примјењују се и на друга лица која у вршењу своје дјелатности, по пуномоћју својих клијената остварују право гласа на скупштини акционара.

2. Појединачно заступање клијената

Кастоди банка може да врши право гласа за сваког од својих клијената појединачно.

3. Приједлог за гласање о одлукама по предложеним тачкама дневног реда

Обавеза је кастоди банке да свом клијенту достави приједлоге за гласање по свакој тачки дневног реда и да га позове да јој да упутство за гласање, уз упозорење да ће, уколико не добије упутство како да гласа, гласати на начин како му је предложено.

Кастоди банка је обавезна да клијенту достави формулар пуномоћи и упутства за гласање, који може да буде и у електронској форми.

Кастоди банка обавезна је да у давању приједлога за гласање поступа искључиво у интересу клијента, водећи рачуна да њени интереси на другим подручјима пословања на то не утичу.

4. Обавезе кастоди банке

Кастоди банка обавезна је да, у материјалној или електронској форми, чува копије свих упутстава за гласање и датих пуномоћја за гласање најмање три године од дана одржавања скупштине акционара.

Кастоди банка обавезна је да клијента који је дао упутство за гласање обавијести да ли је поступљено по његовим налозима и упутствима.

Обавезе кастоди банке и других лица која по пуномоћју остварују право гласа у име акционара, не могу се унапред искључити ни ограничити.